

DIRECTOR

Joan Rodríguez

CONSELL DE DIRECCIÓ

Albert Aixalà
Meritxell Batet
Víctor Francos
Rocío Martínez-Sampere
Carles Rivera

EDITOR

Rafael Pascuet

COORDINACIÓ EDITORIAL

Cristina González

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Albert Aixalà, Eliseo Aja,
Ramon Aymerich, Oriol Bartomeus,
Meritxell Batet, Germà Bel,
Jeroen Boschma, Salvador Cardús,
Carles Castro, Sara Contreras,
Joan Manuel del Pozo,
Cristina González,
Antoni Gutiérrez-Rubí,
Carlos Montaña, Marcel Prunera,
Ferran Requejo, Carles Rivera,
Jordi Sánchez, Eloi Serrano,
Pau Solanilla, Jordi Vaquer.

IL·LUSTRACIONS

Martí Pellicer

FOTOGRAFIA

Pau Fabregat

DISSENY I MAQUETACIÓ

Art&Graf

IMPRESSIÓ

Aleu

DL:

ISSN: 84-1576-8171

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, resta rigorosament prohibida sense l'autorització expressa dels titulars del *copyright*, i estarà sotmesa a les sancions establertes per la llei.

© d'aquesta edició:
Fundació Rafael Campalans
Trafalgar 12 entresòl, 1a
08010 Barcelona
Tel: 93 319 54 12
Fax: 93 319 98 44
fundacio@fcampalans.cat

Després del 9-M

Podríem dir “paisatge després de la batalla”. Però les eleccions generals del 9 de març van ser molt més que el colofó d'una llarga i controvertida precampanya. Aquests comicis van tancar un cicle polític d'especial intensitat, que començà la tardor de 2003 (eleccions autonòmiques a Catalunya i, repetides, a la Comunitat de Madrid), i que s'ha estès durant prop de quatre anys i mig. Malgrat la brevetat d'aquest cicle, s'hi han desencadenat alguns processos polítics transcendentals per al sistema polític espanyol (com la reforma en profunditat de l'Estat autonòmic o la neutralització d'alguns consensos bàsics), que segueixen oberts.

Catalunya ha estat una falla clau per entendre els moviments sísmics d'aquesta etapa. L'alternança produïda al Govern de la Generalitat va substituir l'aliança CiU-PP per l'aliança PSC-ERC-ICV, i de pas va posar al descobert les contradiccions latents que s'havien anat generant durant els anys 90 a la política catalana. Contradiccions en els actors (derivades de la substitució del *pujolisme* a CiU, l'eclosió del *maragallisme* a la Generalitat i la irrupció de l'independentisme a les institucions) i contradiccions en la pròpia idea de Catalunya (que han generat un debat especialment intens sobre el futur del catalanisme, condicionat pels èxits i fracassos dels partits catalanistes i pels canvis que està experimentant la societat catalana en la seva fesomia).

Des d'aquesta perspectiva, les eleccions del 9-M són més que unes eleccions a Corts Generals. Es poden llegir com el primer balanç de conjunt del cicle que engloba tots aquests processos esmentats anteriorment, i ens indica què ha guanyat i què perdut cada opció política després d'aquest cicle. És clar que aquesta lectura s'ha de fer tenint també present altres balanços parcials, com les eleccions catalanes de novembre de 2006 i les municipals i autonòmiques de maig de 2007.

Primera constatació: el socialisme espanyol ha retornat al poder, però la seva força política i social és menor, i més fràgil, que en l'etapa de Felipe González. Per contra, la dreta espanyola va perdre el poder de forma inesperada, i no el recuperarà tan fàcilment. Però el projecte polític que va dissenyar Aznar (definit per una estratègia fagocitadora dels partits competidors a la dreta del PSOE i una renovació del discurs ideològic i de les propostes força –reforçament de l'Administració central davant de les autonomies, enaltiment dels valors tradicionals i setge frontal del terrorisme i dels nacionalismes– té unes bases sòlides. La victòria vulnerable del PSOE i la capacitat de resistència del PP suggereixen que el caràcter enèrgic i bipolar que ha adquirit la política espanyola no s'afeblirà. Això suposa un veritable repte –i un risc– per a les alternatives polítiques i ideològiques que participen en la pugna política espanyola.

Segona constatació: la transformació dels espais electorals a Catalunya és més lenta del que podria suggerir l'alternança produïda a la Generalitat i al món municipal en aquests darrers quatre anys. Però no és menys inexorable. Si alguns pronosticaven l'enfonsament de CiU després de la sortida del Govern de la Generalitat, aquest desenllaç no s'ha produït. Pronòstic desencertat. Tanmateix, el retrocés de les bases electorals de CiU no s'ha aturat en tot aquest temps, tot i que els beneficiaris d'aquest declivi

resten incerts. Sens dubte, ERC ha anat incrementant progressivament el seu terra electoral i institucional, però les oscil·lacions inherents a aquest procés d'expansió (juntament amb alguns errors i algunes febleses en l'aplicació de la seva estratègia) generen confusió entre les seves files, temoroses de retornar al punt de partida.

L'anàlisi conjunt del declivi de les bases electorals de CiU i el retrocés d'ERC a les eleccions generals, que ha fet disminuir la representació del nacionalisme català al Congrés dels Diputats fins a la cota més baixa dels darrers 25 anys, farà que alguns hi vulguin veure un signe de la decadència de Catalunya. Cada vegada, però, tenen menys crèdit les postures que busquen convertir les frustracions pròpies del nacionalisme en frustracions col·lectives de la societat catalana.

No obstant, l'enigma polític major que encara està per resoldre és la capacitat real del socialisme català per substituir la majoria política i ideològica que el nacionalisme liberalconservador sembla estar desocupant. Hi ha indicis contradictoris. Els resultats tant de les darreres eleccions catalanes (2006) com del març passat ens marquen els dos resultats extrems possibles d'aquest procés de substitució.

El paisatge després del 9-M obre un nou cicle polític, que aparentment la política catalana pot recórrer de forma més frenètica que la política espanyola. Dependrà de la impaciència que mostrin alguns actors polítics. Però si l'evolució de la legislatura catalana segueix el seu curs estable, el centre del debat polític se situarà sobre la capacitat dels partits per respondre als temes oberts que defineixen l'agenda política del Govern.

Amb l'objectiu d'encarar estratègicament aquest nou cicle, el president Montilla ha proposat darrerament una agenda interna per a Catalunya, i una altra d'externa, per a les relacions amb l'Estat (el *decàleg Montilla*). En aquest número de frc presentem diverses aportacions al voltant dels temes essencials d'aquesta agenda.

D'entrada, parlem de tres qüestions decisives on Catalunya s'hi juga les seves possibilitats en el progrés socioeconòmic: formació, connexió i innovació. Sobre la primera, l'impuls de la Llei d'Educació constitueix una de les iniciatives més importants del Govern per aquesta legislatura, que permetrà establir els principis d'organització del sistema educatiu a Catalunya. El diàleg entre el conseller d'Educació, Ernest Maragall, i Jordi Sánchez, director de la Fundació Bofill, permet posar en discussió els propòsits del Govern sense defugir els aspectes més controvertits del projecte.

A més de l'educació, les infraestructures de mobilitat i l'estratègia industrial dels actors econòmics condicionen les oportunitats de Catalunya en el món global. Ramon Aymerich exposa els avenços i els límits de la capacitat innovadora del sector empresarial català. Germà Bel es pregunta per la situació actual dels serveis de connexió internacional des de la perspectiva de l'àrea metropolitana de Barcelona: ferrocarril, port i aeroport. Catalunya necessita una estratègia metropolitana que reforci la posició de Barcelona, i per extensió la resta del territori, en la xarxa de mobilitat internacional.

L'actuació eficaç en aquestes qüestions decisives tindrà conseqüències en l'orientació social del Govern de la Generalitat, en la mesura que afavorirà o dificultarà els marges per fomentar la igualtat d'oportunitats i la mobilitat social. La relació entre aquests dos conceptes alimenta la reflexió de Carles Rivera, que pretén rebatre els arguments conservadors que postulen l'ineficiència social de les polítiques igualitaristes defensades des de l'esquerra.

En un altre ordre, la qüestió territorial i el model d'Estat segueixen presents en el debat polític de la mà del desplegament de l'Estatut i de la possible reforma constitucional pendent. Després que les reformes estatutàries significuessin un nou pas vers l'Estat compost, s'imposa el debat sobre quin tipus de federalisme s'anirà decantant en la nova etapa. Eliseo Aja i Ferran Requejo contrasten les seves opinions al respecte: federalisme cooperatiu o federalisme plurinacional? Certament, no són opcions excloents, però sí que difereixen sobre on hauria de recaure l'èmfasi del pacte federal: millorar la coordinació institucional o acomodar la diferència.

Des d'una perspectiva més genèrica, el debat sobre les prioritats polítiques no es pot desvincular dels valors que les condueixen ni de la realitat social que les acull. Joan Manuel del Pozo ens proposa una reflexió sobre la relació entre valors i activitat política. Per la seva banda, Jeroen Boschma mostra una diagnosi dels valors i expectatives de la nova generació nascuda a finals del segle XX, i que pronostica canvis profunds en la manera de concebre la política i la pròpia societat.

Desitgem que el lector hi trobi propostes per alimentar una reflexió útil que el permeti intervenir decisivament en el debat del nou cicle polític. ■

CONSELL DE DIRECCIÓ